

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Iacobi Lobbetii Leodiensis E Societate Iesv. Specvlvm Ecclesiasticorvm, Ac Religiosorvm.

Lobbet de Lanthin, Jacques

Leodii, 1640

§. 9. Quæ attentio requiratur in legendis Horis ex virtute, ac perfectionis studio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47105](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47105)

aperire, atque effundere nimium patentes & laxos
 sinus, conscientię eorum hominum; qui seruatorum
 in morem ducuntur metu poenę potius, quam
 suavi virtutis illecebra, atque amore; quem quia
 in lectoris animum imprimere volo, proponam
 in præsentia, quę faciunt ad studium virtutis, &
 officia pietatis. Si tamen prius attigero, solueroque
 nodum secundę quęstionis: Ea spectabat Canoni-
 cum, qui in choro fabulis totum tempus atterit, &
 fallit: an ille distributiones faciat suas?

Respondet Diana non facere, quia in eo neque Resol. 7.
 est interna attentio, neque etiam externa, confabula-
 tio enim actus est externus, qui pugnat cum actu
 externo orationis, ac religionis.

Garzia tamen de beneficijs, etsi fateatur Cano- Tom. 5. p. 3. c. 2.
 nicos in choro toto tempore diuini officij confabu-
 lantes peccare grauiter; negat tamen obligari ad
 restitutionem distributionum quotidianarum: quia
 ad has credit satis esse nudam præsentiam.

His ita constitutis venio ad alterum caput, quod
 mihi proposui, & quæro ex studio virtutis, qualis
 esse debeat horarum lectio.

§. 9.

*Quę attentio requiratur in legendis horis ex,
 virtute, ac perfectionis studio?*

Primum videbo quę improbetur, tum deinde
 quę probetur oratio.

D. Chrysoftomus aurea vt solet eloquentia, deplorat vitium humanæ mentis, & vagæ cuiusdam
Serm. 5. inconstantia. *Sæpe, inquit, homo cum est in se non est secum* stulta nimirum, & inutili peregrinatione exul est à se, & à Deo suo; gyrouagus in oratione; quam Cassianus eleganti metaphora appellat *nutabundam*, & quodammodo *ebriam*. Vt enim ebrius ab effuso vino, & nimia spirituum in cerebro exundantia, nutat, cespitat, & in transuersum agitur, nec vlllo fixus haret vestigio: ita plerofque videas, quorum mens in oratione velut ebria est, & nutabunda; nulla enim cogitatione distinctur; sed huc, & illuc elabitur, vt solent malè poti.

Hoc genus precum D. Paulus ad Timotheum
1. ad Timoth. 2. vocat: orationem *cum disceptatione*; est enim in ea disceptatio, lis, & pugna multarum cogitationum inter se certantium, quæ potius animum ad se rapiant, ac morentur. Statuatur ergo primum illud: absit ab animo oratio peregrina; absit & illi affinis ea quæ duplex appellari solet.

Græci duplicem orationem, & animo duplices appellabant irreligiosos illos oratores, qui scilicet mentem in diuersa abripi sinunt, & vnâ illius partem Deo, alteram vanitati, ac mundo concedunt, contra quos pugnat illa constitutio Apostolica; quæ à Clemente traditur.
Const. Apost. l. 7. c. 12.

Ne sis duplex animo in oratione tua.

Pugnat,

Pugnat, & illud votum Prophetæ regij: *Læte-* Pf. 85. v.
tur, inquebat, *cor meum*, *ut timeat nomen tuum.* II.

D. Hieronymus ex Hebræo vertit; *Vnicum fac cor meum.* Symmachus: *Aduna cor meum.* Aquila: *fit cor meum* μοναχῶς; *Unice tibi intentum*, non distractum, non diuisum. Ut porro sit eiusmodi, ad seipsum reuocari debet orantis animus, & intra cordis penetralia claudi, ne exeat, ne vagetur.

Hoc olim notauit, monuit, vtilit Ambrosiana eloquentia, quam auidis auribus excipe, ita enim habet. *Cubiculum tuum, arcanum animi secretum est.* Lib. d. A. bel. c. 9.
*In hoc cubiculum tuum intra, hoc est, egredere de corporis tui exteriori vestibulo, & totus intra in alta præcordia cordis tui, & claude ostium: ne fortè irrepat, & subintret malus animi prædo, & dissipator cogitationum: ne, vt piè differit Bernardus: *vel* Ser. 23. in cant.
sensus egens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea quæ difficilius amouentur irruentia imaginum corporearum phantasmata auocent, atque dissipent. Fit enim nescio qua vel in malum conniuentia, vel prauis affectibus, vel dolo cacodæmonis, vt tum maximè incurrat importuna negotiorum turba, vt de ea etiam querantur viri sancti, & velint, nolint, ab illa aliquid patiantur. Hieronymum audi, cui nox & dies vna fuit oranti. Is ita de seipso queritur. *Creberrimè, inquit, in oratione mea aut per* In Dialog. adu. Luciferianos.
porticus deambulo, aut de fœnore cogito, aut abdu-
*ctus**

Etus turpi cogitatione, etiam quæ dictu erubescenda sunt gero.

Hæc ubi de se ingenuè confessus est; tum indignabundus exclamat. *Vbi est fides? sicine putamus orasse Ionam? sic tres pueros? sic Daniele inter Leones? sic certe Latronem in Cruce?*

Producit magnos Oratores vir sanctus, Ionam, quem irata maria, fluctuum æstus, insolens ventorum turbo turbare non potuit.

Tres pueros, quos ad lambens ignis, & flamma vorax ab orationis æstu non reuocauit.

Danielem, cui nec alta spelunxæ nox, & squalor; nec viui, ac spirantis sepulchri horror, nec ingenta Leonum ferocia, in oratione languidum, & anxium fecit.

Denique Latronem, cui inter extrema supplicia, & acerbissimæ mortis imaginem, cum neque pes, neque manus liberæ forent; lingua tamen libera fuit, & ad orationem expedita. Et eam, sibi, alijsque amat Hieronymus. Ut autem ipse assequaris, attende, quem in Hebræis animum esse Deus voluerit.

Dederat illis in mandatis, vt ter quotannis abirent à suis ædibus, & tabernaculo sese sisterent Deum deprecaturi. Ac ne fortè quemquam angeret cura domus, ne ferè vacua hospitibus tecta, latrunculis obuia, & patentia obijci possent; eos omni periculo liberos, omni que metu vacuos esse voluit;

ad

adpromisit enim fore, vt eorum bonis, ac domi-
bus nemo vnus omnium infidiaretur. Hæc diuinæ
sponsionis fuere verba.

*Nullus infidiabitur terra tua ascendente te, & Exod. 34.
apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno.* v. 24.

Vt promissum, ita & factum. Ibat liber Hebræus,
& domos, & tecta, & supellectilem altiori prou-
dentia committebat, atque etiam inter hostes, ac
rapinas addictas animas, nesciebat quid esset vel
vnius casæ expilationem suspicari. Nimirum ei pro
recto cælum, pro custodia Deus: cui oratio à curis
expedita, & immunis ita placuit, vt se pro eorum
fortunis vadem, ac sponso rem faceret: quod ipsum
disertè notauit Augustinus.

*Hoc, inquit, vult Deus intelligi, vt securius quis-
que ascenderet, ne de terra sua sollicitus esset Deo* 2. 162.
in Exod.
promittente custodiam: Ne scilicet distraheretur
Israëlis animus, & aliquam sui partem deferret in
Dei tabernacula, alteram nimia rei familiaris curâ,
ac sollicitudine domi quodammodo relinqueret.

Certè de hisce præposteris orationibus quæstus
olim Deus. *Auerterunt, inquit, facies suas à taber-
naculo Domini, & præbuerunt dorsum.* 2. Parat.
c. 29. v. 6. Facies dico
suas, id est conceptus, & imagines mentis auerte-
runt à Deo suo, & illi quodammodo terga verte-
runt, contra honestatis leges, & debitam supre-
mo Numini reuerentiam. Sit ergo hæc secunda lex.

M m m

orantis.

458 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
orantis. Ad Dominum conuertat cogitationes om-
nes suas, auertat nunquam.

Huic adde & alteram, affectus etiam suos &
animi impetus omnes eodem dirigat. Hoc olim
voluit Ecclesiastes, cum innuit.

C. 4. v.
17. *Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei.* Quem
amabo pedem custodiendum ait sapiens? ne crede
pedem esse corporis, ne fortè incurrat in limen, ne
offendat, ne cespitet, quod antiquis mali ominis
fuit, ex superstitione magis, quam ex veritate: sed
pedem animæ, hoc est affectiones, ipsumque cor,
earum fontem, & officinam seriò custodiendum
præcepit. Agnoscebat nimirum vagos sæpius esse
animi motus, & fugitiuum cor; quod & agnouit

Pf. 59. v.
13. *Dauid; cum ita queritur. Cor meum dereliquit me.*
A me quodammodo abiit abreptum insolenti crea-
turarum æstu, impetuque, quem fregit, & cor ad
2. Reg. 7.
v. 27. se reuocauit: *Inuenit, inquit, seruus tuus cor suum
ut oraret te oratione hac. Quæ verba D. Augusti-
nus ita explicat. Inuenire se dixit cor suum, quasi so-
leret ab eo fugere, & ille sequi quasi fugitiuum, &
non posse comprehendere, & clamare ad Dominum:
quoniam cor meum dereliquit me.*

Quod si Dauidem quandoque cor dereliquit,
est certè quod nos humiles animæ, id ipsum sæpius
queramur, & gemamus, quod in oratione cor
nostrum nos derelinquat, & vagum ad creaturas
effugiat:

LIBRARIUS

III III M

effugiat: vt reuocetur, vt sistatur, & quasi ad sanctam anchoram adhærescat: sit tibi horarum lectio oratio, quæ dirigatur sicut incensum in conspectu Domini, hoc est more, modoque thymiamatis, quod & suauissimum spirabat odorem, & recta sursum ferebatur.

Rabbi Kimhi in Iob agnouit in eo suffitu, ac suffumigatione miraculum. Ex Alexandrina Ciuitate Hierosolymam euocabantur viri præstantes in arte suffumigandi; & quodames, ac mireris; sacer ille fumus, & odorata expiratio, tam directo itinere sursum attollebatur, vt nulla vi, nullo ventorum turbine vllam in partem flecti possiet; quod ipsum non humano artificio, sed diuino prodigio contigisse viri magni suis monumentis prodidere: nec immeritò: quid enim leuius fumo, & odorata illa nube, quæ sibi relicta flectitur partes in omnes, vêtis paret, auras sequitur, earum ludus, ac ludibrium. Sola nubes sacra, fumus vnus thymiamatis in latera flecti nescius, nescius ventis obedire. Erat nimirum ea exhalatio typus aliquis orationis, quæ recto tramite in cælum, in Deum ferri debet, nec in terram abijci, aut ad creaturarum latera declinare.

Eam deuotæ mentis elèuationem in primæuo Christianorum more expressam lego. Hi sub ipsa Ecclesiæ incunabula, consuetudine plena religionis, & inusitata pietatis, cum in templo sacrae pre-

M m m z

cationi

460 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
cationi darent operam, cum Psalmos canerent, in
clausulis orationum pedem attollere soliti, vt præ
amore sempiterni domicilij, studioque magno
rerum cœlestium viderentur iam è corporis taber-
naculo migrare velle, & cœlo reddi, Deoque iungi.

Lib. 7.
Stromat. Eum morem expressit Clemens Alexandrinus
in hunc modum. *Pedes attollimus* in extrema ora-
tionis acclamatione, prompto animo, & alacritate
insequi cupientes beatam illam naturam, quæ sola
mente, & intelligentia percipitur.

Lib. 3.
Antiq. c.
1. Ad eandem elationem animi, sublimesque in
oratione cogitationes, desideria, affectus entheos,
spectat ea, quæ olim in Moyse fuit corporis com-
positio, & manuum, ac brachiorum eleuatio. Quam
etiam mirabili prodigio cœlum ipsum commen-
dare voluit. Vt enim mihi author est Iosephus, dum
Moyse innoxias ad superos manus attolleret, ros è
sublimi æthere defluus, in precantis manibus con-
creuit; vt donum piæ orationis esse intelligeret.

Eo rore probè delibutus Moses, cum gustasset,
miram in eo suauitatem amauit, & alijs gustan-
dum obtulit, qui magnas in eo gulæ, palatiq̃ il-
lecebras demirati, præ stupore attonitæ mentis ex-
clamarunt: *Manhu?* quid est hoc?

Quod si Moyse, primisque Christianis adeò cu-
ræ fuit ea mentis in Deum eleuatio, in qua summa
orationis est: certè & ea Clero esse debet, qui ex
prima

prima officij sui ratione horis Canonicis, & orationi totus est destinatus.

Argutè sanè, & sapienter Eusebius Emiffenus animaduertit inter Clericos poni columbam argentream de qua Psaltes regius. *Si dormiat is inter* Ps. 67. *medios Cleros, penna columbae de argentata.* Penna quidem, vt in cœlum assurgat Clerus, & sublimis euolet, oratione ceu alarum remigio euectus. De argentata verò ob eximium nitorem morum & singularem vitæ innocentiam; quæ eum statum decet quam maximè: vt enim neruosa eloquentia D. Augustinus: *quid prodest, quia hymnum cantat* In Ps. *lingua tua, si sacrilegium exhalat vita tua?* enim-^{102.} vero nihil prodest, nisi ad ignominiam, & dedecus æuiternum.

Sed & alterum est, cui inuigilare debet pius Clerici labor, & industria, vt ab horarum penso, diuinisq̃ officijs absit irreligiosa illa præcipitis animi festinatio, index summæ leuitatis, & exiguæ deuotionis, alienæ à Dauidis ingenio, sacraque Psalmodiæ institutione.

Vt enim scitè notauit D. Gregorius Nyssenus, *Traç. 2.* *in Psalms.* *c. 10.* Dauid primus, regiusque Psaltes, in sacris hymnis, canticisque suis sæpius interposuit Diapsalma, siue, quod barbara voce dicimus frequenter *Posas:* vt essent notæ cessationis alicuius, & subitæ quietis inter psallendum factæ: ad receptionem diuinitus

462 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
immissæ illustrationis. Nimirum ijs qui Dauidico
spiritu canebant, vsu veniebat illud, vt inter oran-
dum, obuenerent deuotæ aspirationes animi, quæ
corporis spiritum quodammodo intercluderent,
sisterentque: occurrebant cœlestia lumina, quibus
dum occuparetur mens, & intelligentia, vox ipsa
supprimebatur & conticescebat. Et hæc fuerunt olim
benigniores cœli influentiæ, quas non sentiunt il-
li cursores nostri, qui non tantum abest vt paulu-
lum interquiescant religionis ergo, quin potius præ-
cipiti rotatione Psalmos euoluunt, vt horam, imò
& momentum vltimum cupere solum videantur.

Ab ijs discedere te velim, mi lector, & cum
Dauide os aperire, & attrahere spiritum, primum
de profundis cordis tui, deinde de altissimis cœli
verticibus.

ps. 129. De seipse testatus olim Dauid, *de profundis cla-*
maui ad te Domine.

In hoc versu lusit ingeniosa Sanctorum Patrum
industria, & pius interpretum labor.

Lyranus, *de profundis*, inquit, clamat Dauid, hoc
est de terra Babylonis, quæ erat demissa, & situ
profunda, si cum Iudæa componeretur. Treuerus,
de carceribus ait, & ergastulis, quibus tenebatur
Israël.

Lorinus, de antris, ac latebris in quas sese receperat
Dauid à Saule exul, & profugus.

Alij

Alij *de profundis* hoc est ex voragine, & barathro infœlicissimi status siue peccati clamasse Dauidem volunt; est enim peccatum abyssus, immensa est vorago, est barathrum, in quo misellus peccator constitutus clamat ad Deum, qui est in altissimis, & quam maximè à se diffitus.

Alij *de profundis*, hoc est è limbo Patrum, è quo clamabant captivæ illæ Heroum animæ, & Messiam è profundo sollicitabant. Et hæc quidem sunt quæ interpretes fundunt in illum locum: sed ad meum institutum omnium aptissimè D. Chrysostomus.

De profundis, inquit, clamat Dauid, hoc est de profundo corde, de imis penetralibus, de intimo affectu, & illa est longè perfectissima oratio quæ à corde vitæ sede, & spirituum vitalium officina dimanat.

Fuit olim ventilata illa in scholis quæstio, quæ foret lingua omnium præstantissima: hi Gallicam, Flandricam illi, Latinam isti, Græcam alij voluere; quisque pro suo genio, & affectu, qui plerumque non benè sapit, dum in suis desipit.

D. Hieronymus Hebræam cæteris omnibus anteponit, quia gutturalis est, & plerumque voces ex imo pectore haurit; ideoque ad impellendos ac commouendos animos habetur aptissima.

Vis orationi tuæ, vis sacratori Psalmodiæ inesse
robur,

464 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
robur, quo superos euincas, quo ipsi Deo superior
euadas, sit illa gutturalis, trahatur ex intimo corde,
ducatur è profundis, neue in te cadat illud D. Chry-
fostomi in quosdam è Clero sui temporis. *Os qui-
dem resonat, cor autem est inane.* Et hoc Christi ex-
probrantis oraculum. *Hic populus labijs me hono-
rat, cor autem eorum longe est à me.*

In Pf.
140.

Ne, inquam à Deo longè sit, sed quam proximè,
age vocem deprome, & effer è profundo cordis
finu, & ad eum, qui est in excelsis, emitte: & altius
insonabit illa, quo deducta fuerit profundius.

C A P V T XII.

De Residentia.

IN hac quæstione quinque mihi tractanda pro-
posui. Primum, quibus incumbat onus residen-
di, & quantum illud sit: alterum, quæ subditis com-
moda enasci soleant si Prælatus adsit, si oues suas
pascat ipse, regat, moderetur. Tertium, quæ ex ad-
uerso surgant incommoda, quæ morum inclinatio,
quæ populi strages, ac ruina, si Pastor à commisso
grege longius absit. Quartum, quæ in eo vitæ gene-
re bonorum Pastorum exempla suppetant. Quin-
tum denique, qua ratione creditam sibi Dicecesim
bonus Præsul visitare debeat.

§. PRI-